

ברית המועצות: איום מימי

נשיא אנדרופוב
תסביך הגנה קיומי-פסיכולוגי

הלונדוני במדור זה. האסיר הפעם הוא קרואטי, סופר, משורר ועיתונאי, וולאנדו גוטוואץ' הואשם בפעילות לאומנית וכן בילה ארבע שנים בכלא בתחילת שנות השבעים. מסתבר שעונש-מאסר אינם משפיעים במיוחד על איש מסוגו של גוטוואץ'. ב-1981 הוא נעצר שוב, אחרי סדרה ארוכה של ראיונות שהעניק לעיתונאי-חוץ. בראיונות אלה הוא מדבר על השלטון ביוגוסלאביה, ודרש הכרה בזהות היסטורית הייחודית של עמו. בכך ביטא את רגשותיהם של אינטלקטואלים קרואטים רבים, המסרבים להכיר בעליונות הסרבית, ובמעמד המוערף של הסרבים בחברה ובפוליטיקה היוגוסלאבית.

דיבת הארץ בחו"ל. בראיון אחר של גוטוואץ', שאי מאוחר בטיימס, הביע הקרואטי הסתייגות מפעילותם האוטוטאשים, פאשיסטים מבני עמו, שהוציאו שם רע למאבק הלאומי הקרואטי. הצהרה זו, שנמסרה לכתבת העיתון הניו יורקי ויליג וייס, לא עזרה כלל לגוטוואץ'. הוא הוכר כעוכר-יוגוסלאביה, מוציא את דיבת ארצו בחוץ-לארץ, ונשפט לשנתיים מאסר בכלא לפולגאוה.

בניגוד לנבואות השחורות של פרשנים-מטעם, לא הביאו חילופי השלטון בקרמלין לשום שינויים משמעותיים. ברית-המועצות תחת יורי אנדרופוב נשארה מעצמה שמרנית, זהירה ונשמרת לנפשה מכל הרפתקה בלתי-מבוקרת. ההתערבות האומללה באפגניסטאן עולה לסובייטים ביוקר רב, יחסיה עם איראן נשפלה המדרגה, והרוסיפיקאציה של ברית-המועצות עצמה שרוייה בנסיגה רבתי, נוכח גל לאומני גואה באוקראינה, באסטוניה, בליטא, בלאטביה ובפרובליקות האסייתיות.

הסובייטים הצליחו לאבד את עיראק מבלי לזכות במניות כלשהן באיראן, וסוריה נשארה הבסיס היחיד שלהם במזרח-התיכון.

אין כל ספק שעיקר עניינה של ברית-המועצות היא שמירת הדומיננטיות שלהם במזרח אירופה. מכאן נוקשתם היחסית בנושא סולידאריות בפולין.

כנסיה בשירות מיסלגה. הסובייטים זנחו כבר מזה שנים רבות את המחויבות שלהם למהפכה העולמית. מדיניותם בעולם השלישי מבוססת בעיקר על ניצול זהיר (מדי) של שגיאות גסות של מישטר רונאלד רגן, ושל יחסם העויני של האמריקאים כלפי כל תנועות השיחרור הלאומיות. ברושינגטון נוהגים לומר- שרגן אוהד רק איגוד מיקצועי אחד בעולם, סולידאריות, ורואה רק בקבוצת גרילה אחת של לוחמי-חרות: המורדים האנטי-סובייטיים באפגניסטאן.

פרשנים מעסיקים יותר נוטים להצביע על תהליכים מעניינים בתוך הרפובליקה הרוסית-עצמה, כדי להוכיח את העובדה שברית-המועצות שרוייה בתסביך הגנה קיומי פסיכולוגי, ולא רק פוליטי. נתון פשוט אחד, שנעלם מעיני רוב הפרשנים וכבר הודגש בעבר במדור זה, הוא ממש מאיר עיניים: תקציב הכנסיה הפראוסלאבית הוגדל בשנה שעברה פי ארבעה! מהלך כזה במדינה שהיא אתאיסטית מבחינה אידיאולוגית יכול להתפרש אך ורק כמושגים של ריאלי-פוליטיקה. עבור הרוסים מהווה הדת מכשיר חשוב של רוסיפיקאציה, והוא דרוש להם עתה באורח אקוטי, מכיוון שהם חיים בתחושה, שההגמוניה שלהם בתוך ברית-המועצות מתערערת והולכת.

לכל התמונה העגומה הזאת נתווסף עתה גם ניצחון השמרנים באירופה. אנדרופוב, שכנגד צמיחת השכוח את צמרת מיפלגתו במוסקוה, ניתח את המצב באורח מציאותי, ולכן גם קודר למדי. השמרנים ניצחו בכריטינה ובגרמניה, תנועות השלום זוכות אומנם בתמיכה רחבה, אבל אין ספק שלא יעלה בערן למנוע את הצבת הטילים הגרעיניים מסוג פרשינג וקרז' כבר בדצמבר 1983. נשיא צרפת, פרנסוא מיטראן, למרות הקואליציה שלו עם המיפלגה הקומוניסטית, הוא נץ מובהק בזירה הבינלאומית והאירופית. מיטראן אינו חורג בשום דבר בולט מקו רגן-תאצ'ר, מלבד מס שפתיים מסויים בנושא מרכזאמריקה, שעם כל חשיבותו האנושית-מסורתית, הוא מישגי בחשיבותו בנקודת מבט של אסטרטגיה גלובלית.

האיום מימין על ביטחונה של ברית-המועצות יחייב את הסובייטים להזיז טילים גרעיניים לחלק האירופי של המדינה, ולהסתכן בעימות שבו אין הסובייטים רוצים כלל ועיקר.

ביטחוניזם ימני. עתה נאחזים הסובייטים ביוזמה הסקאנדינבית, לנטרל את דניה, פינלנד, נורווגיה ושוודיה מטילים, תמורת צעדים זהים בארצות הבלטיות הסובייטיות. אנדרופוב הודיע לראש ממשלת שוודיה, אולף פאלמה, שהוא מוכן לדרוך בהצעה זו.

רגן כבר הודיע מייד על התנגדותו, וזכה, לפחות, בתמיכתה הגלובלית של הטלוויזיה הישראלית.

אוסטרליה:

בעד וייטנאם

ראש-ממשלתה החדש של אוסטרליה, איש הלייבור בוב הוק, החל את כהונתו במיפגש לא קל עם נשיא ארצות-הברית, רונאלד רגן. הוק התחייב כמצע הבחירות שלו לחדש את הסיוע האוסטרלי לוייטנאם, ולא להתנות אותו בנסיגה וייטנאמית מקאמבודיה.

הוק נחוש ברעתו לרחות את הלחץ האמריקאי בנושא זה, והוא דוחה מכל וכל את התעמולה הרגנית הפשטנית בנושא זה. למשקיפים אוסטרליים הקרובים לנושא של דרום מזרח אסיה אין ספק שהגוי מצילה את קאמבודיה מכיבוש מחודש על-ידי מרצחי חמר רון, הפעם בהשאה אמריקאית. אין ספק שוייטנאם תורמת רבות לשיקומה של קאמבודיה מבחינה כלכלית, חברתית ואנושית. האלטרנטיבה עבור הקאמבודים אינה אלא השתוללות מחודשת של מילחמת-האזרחים, ורצח המוני של פליטי-השואה של שנות השבעים.

אינטרס ושיקול הומניטרי. אין ספק שלוייטנאם יש גם אינטרס פוליטי מובהק בקאמבודיה, ועצמאותה תלויה בריסוס ההשפעה הסינית בחלק זה של העולם. במקרה זה זהה האינטרס הוייטנאמי עם הצרכים האמיתיים של העם הקאמבודי, ועם כל שיקול הומניטרי הוגן לשמו. יש להניח שאוסטרליה תחת שלטון הלייבור תוכל לסייע לוייטנאמים ולקאמבודים, שמצבם הכלכלי עדיין קשה ביותר.

יוגוסלאביה:

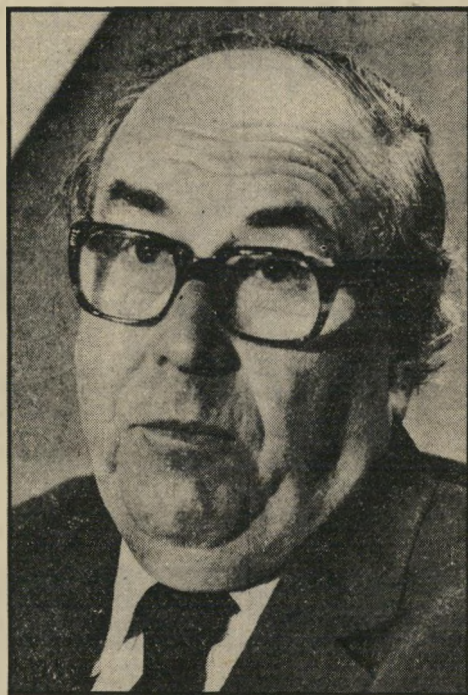
אויב העם

הופעה אחרונה, בינתיים, של טור אסירי המצפון בטיימס

בריטניה:

מסיקים מסקנות

המנהיגים המובסים של מיפלגות האופוזיציה בכריטינה מתפטרים בזה אחר זה. מייקל פוט היה הראשון שהסיק את המסקנות, וגם סגנו, דניס הילי, הבין שהוא איחר את הרכבת.

מתפטר ג'נקינס
רק שישה מנדטים

והגיע הזמן לפנות את המקום לדרור חדש של מנהיגים, שיוכל לנהל מערכה עיקבית ואפקטיבית נגד הימין בחמש השנים הבאות. האיגודים המיקצועיים הגדולים כבר הביעו תמיכה בג'נקינס, בן למישפחת פועלים ולשית וסוציאליסט מובהק.

ההשפלה. גם מנהיג המיפלגה הסוציאלידמוקרטית התפטר מתפקידו. רוי ג'נקינס, איש הלייבור בעבר, שכיהן כנשיא הקהילה האירופית, הגיע אף הוא לסוף דרכו הפוליטית. המערך הסוציאלידמוקרטייליברלי וכה רק ב-23 מנדטים. רק שישה מהם נפלו בחלקה של מיפלגתו של ג'נקינס. ההשפלה האמיתית הייתה בכישלונם של שני מייסדי המיפלגה, ויליאם רוג'רס ושירלי ויליאמס להבחר לפרלמנט.

כמו מייקל פוט, גם ג'נקינס הוא אינטלקטואל מובהק, היסטוריון וסופר בעל שיעור-קומה. השקפותיו הכלכליות-חברתיות הן מתונות למדי, נכונות לכללה מעורבת ומדיניות-סעד, לא שונות בהרבה מאלה של השמרנים מהאגף המתון, שנעלמו למעשה מהבמה הפוליטית. ג'נקינס הזמין השבוע את צמרת מיפלגתו לארוחת-צהריים כשנה, הודיע על התפטרותו ועל תמיכתו בד"ר ריינווד און כיוורשו. משקיפים סבורים שאון, פסיכיאטר צעיר יחסית ויפה-תואר, שכיהן כשר-החוזק בממשלת הלייבור, ייבחר ללא מתנגדים.

אסון. למרבה האירוניה, נפלו שתי מיפלגות האופוזיציה קורבן לחוסר-נכונותן לשתף פעולה ביניהן. מרגרט תאצ'ר זכתה רק ל-42 אחוז מכלל הקולות, הלייבור קיבלו 28 אחוז והמערך 25 אחוז. לפי שיטת הבחירות הישראלית, היה לשתי המיפלגות רוב מוחלט לקואליציה אנטי-שמרנית! השבועון נירסטטיסטמן ניהל לפני הבחירות מערכה ציבורית למען שיתוף-פעולה טאקטי בין מיפלגות האופוזיציה, כלומר ליכוד כוחות נגד תאצ'ר בכל איזור ואיזור. שתי המיפלגות רחו את ההצעה. הביאו אסון על עצמן ועל בריטניה.

מרגרט תאצ'ר עצמה איננה זקוקה עוד ללגיטימציה. כמו בגין ב-1981, היא חשה חזקה ובלתי-תלויה בעליית-אגף מסוגו של שרה-החוק לשעבר, פראנסיס פים. תאצ'ר איישה את הקאבינט החדש שלה באנשי ימין אידיאולוגיים מובהקים, ונחושה בחלטתה להמשיך להלחם באינפלציה באמצעות אבטלה הולכת וגוברת, תוך הפניית משאבים לצורכי ביטחון.